

Galagonyás temploma...

Az utóbbi időben egy kis német falu van a gondolataim középpontjában. Galagonyás, amelynek a neve szerbül Глогонь/Glogonj, németül Glogau, románul Glogoni. Kíváncsi voltam ennek a névnek az etimológiájára. Szép magyar név ez a Galagonyás...

Galagonyáson egykor cca. kétezer-ötszáz német élt. Maga a falunév – Galagonya, Galagonyás – a gyógynövény nevéből ered. Egy olyan gyógynövény nevéből, amelynek gyönyörű a termése, a virága, a levele... az egész növény csodálatos. A levelét és a gyümölcsét is gyógyteának használják, főként szívproblémák gyógyítására. Persze, a gyümölcs maga is ízletes.

Egykor a falut és a templomkertet is galagonyás vette körül – mesélte el nekem egy ott élő kilencvenhat esztendőseni néni. A bokrok sűrűje védte a falut és a templomot a szélről és a hóviharoktól. Hatalmas tuskéi, mint az a szerb névben – Glog – is benne van, önmagát is védik. Megszerettem ezt a falut... mert ez a kis település igazán magára hagyott falucska. A templomnak a már említett kilencvenhat éves Hemlein néni és a lánya a hívői...

Most azért vagyok lázban, mert a templomot Szent Anna tiszteletére szentelték fel... Újra felébredt bennem a vágy, mint a fehértemplomi szolgálatom idején, hogy írjak erről a romos, pusztulásra ítélt templomról. Hiszen Fehértemplomról könyvet és verseket is írtam... ma pedig itt egy másik haldokló istenháza... Három évig senki nem nyitotta ki ennek a templomnak az ajtaját. Most elhatároztam, hogy Szent Anna napján elmegyek Galagonyásra, és ebben a haldokló templomban fogok misézni. Felélesztem az évszázados istenházát, a hatalmas Szent Anna-oltárkép alatt bemutatva a szentmiseáldozatot...

Gondolatban magamhoz öleltem a haldokló templomot, és azt suttogtam Neki, hogy nincs

minden veszve... Élnie kell, hiszen a szent hely nem pusztulhat el, mert akkor a világ is elpusztul...

A múlt század húszas éveiben háromszáz keresztelő volt itt, a német lakosság gyakorolta a vallását, a templom tele volt hívekkel, és nem gondoltak arra, hogy alig száz év múlva lakatlan lesz a templom, üresen, zárva, levegőtlenül áll, és várja a halált... Nagy nehezen megtaláltam a kulcsot, be tudtam menni, percekig csodálatom az oltárképet, de nem tudtam sokáig ott maradni, mert fuldokoltam ettől az ürességtől. Majd visszamentem, és újra ki... mert elszorult a szívem ettől a látványtól, a tényről, a pusztulás levegőjétől. Milyen jó lenne, ha az innen elszármazottak közül akadna olyan, aki a templom gondját viselné, és legalább arra áldozna, hogy a templomtakarításért valamit adni is tudjunk.

Korábban már jártam a templomnál, de nem tudtam bemenni, mert nem volt meg a kulcs... a bejárat előtt azonban érdekes dologra lettem figyelmes. A betonon sok-sok aprópénz hevert, ami arra engedett következtetni, hogy az emberek adott időben el-eljönnek a zárt templomhoz imádkozni, és így róják le a perselypénzadományukat... a betonra, hiszen a perselyhez nem férnek hozzá. Akkor megálltam, és elmondtam németül a Miatyánkot, ahogy korábban Fehértemplomon is minden vasárnap... szerbül, magyarul, németül, csehül – és az emberek örültek, hogy az anyanyelvükön könyöröghetnek az Úrhoz.

Most, Szent Anna napján is elmondom németül ott, abban az elhagyatott, haldokló templomban, hogy velem imádkozzanak az égben azok, akik egykor megtöltötték a padosorokat, akik együtt dicsérték az Istent ebben a templomban. Misézni, persze, szerbül fogok... azt értik a németeket felváltó lakosok, hívek. Pedig amint belépünk a templomba, a szemünk elé tárul a

felirat a boltíven: „Gelobt Sei Jesus Christus!” – magamban válaszoltam is: „In ewigkeit! Amen.”

Én szeretem a szent helyeket... fájjalom, hogy Galagonyásról még a szerbek sem tudják, hol van. Cserépalját viszont ismerik, mert ott van a szamárfesztivál... szalonnafesztivál és ki tudja, még mi... A hatalmas galagonyási templomról senki sem tud! Pedig csak be kellene menni abba a templomba, hogy megváltozzék az egész életed. Szeretném, ha hétfőn, Szent Anna napján sokan eljönnének a galagonyási templombúcsúra, a szentmisére..., hogy valóban „izzon a galagonya ruhája” ott, a templomban, a lelkekben. Szeretném, ha az én felbuzdulásom átszállna sokakra, és megcsodálnák azt a gyönyörű templomot meg a kilencvenhat éves nénit, aki még tud mosolyogni ebben a helyzetben is... Szeretnék ezzel a néni-vel hosszan beszélgetni, hiszen ő az egyetlen tanúja annak a kornak, amikor háromszáz gyermeket kereszteltek meg ebben a csodaszép templomban. Várom, hogy meséljen nekem azokról a falucskákról, ahol hitteli német közösségek éltek... az akkor legdélibb vidékeken, Pancsova környékén.

Most megkértem a szerbeket, hogy legalább kéthavonta takarítsák ki a templomot. Ne teljen el még három év, amire újra misézhetek ott. Nekem mindenem lett Galagonyás, és eszembe jut Jézus ígérete: „Én veletek maradok a világ végezetéig...” És ezt Galagonyásnak is mondta, ígérte, és a kilencvenhat éves néniemnek is. Ez ad reményt, vigaszt és erőt ahhoz, hogy feléleszsem ezt a szent helyet. Amikor eljöttem a templomból, megcsókoltam az ajtófélfát... mert még nem csókolta meg senki. Megcsókoltam, és úgy voltam ezzel, mint a gyermek az édesanyjával, amikor iskolába indul. Megcsókolja, és arra gondol, hogy „hamarosan újra itthon leszek”.

Most, a pandémia miatt, az elmúlt másfél év az emberekben lelki nyomorúságot is okozott. Nem érdekli már őket a múlt, annak értékei, a hagyományok, az épületek, a templomok. Azonban én azt mondom, szeressétek Galagonyást, mert ha ti nem szeretitek, senki nem fogja szeretni már! Ezért lesz ünnepi szentmise Szent Anna napján, és ezért hiszem azt, hogy valóban fel tud izzani a galagonya ruhája mindnyájunk lelkében!

A falut 1586-ban említik először, de a hódoltság alatt lakossága elpusztult. Helyükre délről szerb telepések érkeztek.

1704-ben a katonai határőrvidék része lett. Szerb lakosai a katonai ellenőrzés miatt 1771-ben eltávoztak. 1774-ben telepítették be német telepésekkel.

1788-ban a falut felégették a törökök, 1790-ben pedig kolera pusztított.

1780–1800 között Erdélyből román telepések érkeztek. 1806-ban épült fel a román temploma, melyet 1825-ben vihar rongált meg úgy, hogy 1840-ben újat kellett építtetni helyébe. A katolikus Szent Anna-temploma 1841-ben épült.

1872-ben megszűnt a katonai határőrvidék, és a falut a pancsovai járáshoz sorolták.

1910-ben 2816 lakosából 72 fő magyar, 1745 fő német, 2 fő szlovák, 756 fő román, 61 fő horvát, 13 fő szerb, 22 fő egyéb anyanyelvű volt. Ebből 1847 fő római katolikus, 2 fő görögkatolikus, 8 fő református, 12 fő ág. hitv. evangélikus, 798 fő görögkeleti ortodox, 2 fő izraelita vallású volt. A lakosok közül 1840 fő tudott írni és olvasni, 605 lakos tudott magyarul.

A trianoni békeszerződésig Torontál vármegye Pancsovai járásához tartozott.

1935-ben 1535 német lakosa volt. A II. világháborúban a harci cselekmények és a szerb partizánok bosszúja következtében 470 német lakosa halt meg, a többi elűzték. Helyükre Kumanovo környékéről telepítettek szerbeket. (Wikipédia)

A galagonyási Szent Anna-templom

Fotó: Bogdán József

Hemlein Irénke és lánya, Hemlein Elza